

УДК 378.016:811'243]:004.9

ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ MOODLE ТА ОНЛАЙН ДОДАТКА MYENGLISHLAB В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.

Свиридюк Ольга, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0003-3954-397X

E-mail: o.svyryduk@udpu.edu.ua

Веремюк Людмила, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0002-6221-419X

E-mail: lyudmila.leoni@ukr.net

У статті розглянуто онлайн-платформи, за допомогою яких відбувається змішане навчання в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини на прикладі дисципліни «Іноземна мова» спеціальності Психологія. Визначено, що використання онлайн-додатка MyEnglishLab забезпечує викладача автоматичним звітом про роботу студентів. Розглянуто формати створення електронних навчальних курсів у системі інформаційного середовища Moodle. Визначено, що для досягнення поставлених результатів важлива технічно-комп'ютерна підготовка як викладачів, так і студентів.

Ключові слова: дистанційна освіта, платформа дистанційного навчання, онлайн-сервіс, онлайн-додаток, синхронне навчання, асинхронне навчання, електронний навчальний курс, віртуальне навчальне середовище.

USE OF THE MOODLE PLATFORM AND THE MYENGLISHLAB ONLINE APPLICATION IN THE FOREIGN LANGUAGE TEACHING PROCESS.

Svyrydiuk Olha, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor of Foreign Languages
Department, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0003-3954-397X

E-mail: o.svyryduk@udpu.edu.ua

Veremiuk Liudmyla, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor of Foreign
Languages Department, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-6221-419X

E-mail: lyudmila.leoni@ukr.net

In the article online platforms have been revealed, with the help of which blended learning takes place at Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University on the example of the discipline "Foreign Language" in the specialty of Psychology. The article considers the use of the Moodle platform as a virtual learning environment for learning a foreign language. The advantages of the platform have been indicated, in particular free access, ease of use, a large number of activities that increase the students' motivation and interest. At the same time, the difficulties in working in the Moodle information

environment system for both students and teachers have been highlighted. It has been determined that technical and computer training of both teachers and students is important to achieve the set results. It is recommended to conduct trainings and seminars to improve the professional level of foreign language teachers who administer Moodle courses and students who use them. The method of distance education implementation and the category of synchronous and asynchronous learning have been highlighted, and the advantages of each category have been determined. It has been determined that in synchronous language learning all participants simultaneously, although not in one place, are connected to each other through a common network (video conferencing), in asynchronous learning there is an opportunity to benefit in the classroom at any time, regardless of time constraints (video blogs, students can download recorded materials and use them). It is determined that the use of the online application MyEnglishLab provides the teacher with an automatic report on typical mistakes of students, the teacher forms a clear picture of language difficulties of each student, so he can take time to eliminate them in class, choose exercises and tasks to prevent recurrence mistakes in the future.

Keywords: *distance education, distance learning platform, online service, online application, synchronous learning, asynchronous learning, e-learning course, virtual learning environment.*

До недавнього часу в Україні дистанційна форма навчання не знаходила широкого застосування, що можна пояснити недостатнім рівнем розвитку та розповсюдження інформаційно-комунікативних технологій. Але сьогодні у нашій країні створено технічні передумови для запровадження та широкого використання дистанційного навчання, а Інтернет-ресурси користуються все більшою популярністю серед молоді, адже до їх переваг можна віднести легку доступність, безкоштовність, зручність у користуванні. В умовах карантину педагоги повинні продовжувати свою роботу, особливо проводити заняття. Для забезпечення ефективного навчання їм потрібні ефективні та корисні засоби дистанційного навчання. Така ситуація доводить актуальність використання засобів дистанційного навчання, за допомогою яких можна успішно продовжувати проводити навчання в умовах карантину.

Вивченню основних характеристик Moodle присвячені роботи науковців: Харашіма (Harashima), Робб (Robb), Брандл (Brandl), Су (Su), Коул та Фостер (Cole & Foster), Ямада (Yamada); Міязо (Miyazoe) зробив порівняльний аналіз різних змішаних курсів в університетах Токіо; Ал-Ярф (Al-Jarf) порівнював ефективність WebCT, Moodle та Nicenet для вивчення англійської як іноземної; Брітто (Britto) розробив довідник для студентів першокурсників в Університеті Софії; Баскервіль та Робб (Baskerville & Robb) успішно впроваджували цю платформу в університеті Кіото Сангю з акцентом на письмових роботах; Кеннеді (Kennedy) вивчав переваги цієї платформи у порівнянні з іншими комерційними ресурсами (Blackboard). Серед вітчизняних учених перспективи дистанційної освіти та проблеми використання новітніх інформаційних технологій розглядають В. Дацюк, І. Булах, Р. Гуревич, Т. Кашицин, В. Романюк, Т. Ящур та ін. Загалом все більше й більше вчених цікавляться описуваною платформою, адже вона відповідає традиційним вимогам педагогіки та сучасним тенденціям методики викладання англійської мови.

Мета статті – проаналізувати платформи та інструменти дистанційного навчання, представити їхні можливості, переваги та недоліки.

Дистанційна освіта є відкритим навчанням і обслуговує тих, хто з певних причин не може відвідувати курси або програми очно. Іншими словами, вони беруть на себе відповідальність за власне навчання, тобто самостійність має велике значення. Спосіб імплементації дистанційної освіти можна розділити на дві категорії синхронного та асинхронного навчання, причому кожна категорія має свої переваги. При синхронному

вивченні мови всі учасники одночасно, хоча і не в одному місці, з'єднані один з одним за допомогою спільної мережі. Наприклад, такий підхід можна застосувати на практиці за допомогою відеоконференцій та програм прямого навчання в режимі онлайн та в ефірі. Більше того, це передбачає справжнє відчуття перебування всередині класу, оскільки кожен учасник може динамічно брати участь у процесі навчання.

Асинхронне навчання, з іншого боку, пропонує можливість отримати користь у класі в будь-який час незалежно від часових обмежень. Прекрасним прикладом є відеоблоги – студенти можуть завантажувати записані матеріали та використовувати їх у зручний для них час. Студенти можуть слухати/дивитись лекції професора стільки, скільки потрібно. Це пропонує вирішення потенційних проблем, оскільки студенти можуть переглядати проблемні області в разі потреби [2, с. 8]. Цей тип навчання має і свої переваги. Гнучкість у розкладі та послідовність на практиці є головними перевагами асинхронного дистанційного навчання.

Існує третій спосіб навчання, який є «змішаним навчанням». Змішане навчання, суміш синхронного та асинхронного навчання, пропонує переваги як традиційних класів на базі кампуса, так і більш дистанційних. На думку Л. Кушмар та Л. Колот, у моделі змішаного навчання сучасного освітнього середовища можна виділити три основні компоненти, що функціонують у постійному взаємозв'язку: 1. Очне навчання (face-to-face) – традиційний формат аудиторних занять викладач – студент. 2. Самостійне навчання (self-study learning) – передбачає самостійну роботу студентів. 3. Онлайн навчання (online collaborative learning) – робота студентів і викладачів у режимі онлайн [4].

У цій статті ми хотіли б розглянути за допомогою яких онлайн-платформ відбувається змішане навчання в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини на прикладі дисципліни «Іноземна мова» спеціальності Психологія.

Інформаційно-освітнє середовище для студентів очної та заочної (дистанційної) форм навчання розроблена на базі LMS Moodle [3] – модульне об'єктно-орієнтоване середовище дистанційного навчання використовується як при організації дистанційного навчання, так і у традиційному навчальному процесі.

Зараз налічується більше 68 тисяч зареєстрованих сайтів Moodle у 235 країнах світу (як східних, наприклад: Китай, Тайвань; так і західних: Австралія, Америка, Великобританія та інших), 28 мільйонів користувачів та 2,5 мільйони курсів. Серед найвідоміших користувачів цієї платформи можна виділити: Лондонську школу економіки, Державний університет Нью-Йорка, Відкритий університет Великобританії та компанії-гіганти Майкрософт [1, с. 43–50].

Л. Бахмат визначає декілька форматів створення електронних навчальних курсів у системі інформаційного середовища Moodle: формат-календар або потижневий формат, де навчання на курсі та структурування навчального матеріалу відбувається потижнево із вказаним точним терміном початку та закінчення як кожного тижня, так і всього курсу; формат-структура або тематичний, структурування якого організовується за модулями, темами, розділами, визначеними програмою курсу. Він вважається одним із найбільш прийнятних форматів при організації навчання студентів за дистанційною формою [1, с. 43–50]; формат-форум, де навчальний курс організовується за допомогою одного великого форуму.

У системі Moodle можна використовувати календарну або тематичну

структуризацію курсу. При тематичній структуризації курс поділяється на секції за темами. При календарній структуризації – кожний тиждень вивчення курсу є окремою секцією [6, с. 86–95].

Електронний навчальний курс має таку загальну структуру: Загальні відомості про курс: новини курсу; мета і завдання курсу; програма (робоча програма) курсу; індивідуальні навчально-дослідницькі завдання; завдання для самостійного опрацювання; форми контролю та критерії оцінювання навчальної діяльності студентів з курсу; перелік друкованих та інших інформаційних ресурсів з курсу; глосарій курсу (рис. 1).

Рис. 1 Зміст курсу «Іноземна мова (німецька)»

Рис. 2. Конспекти практичних занять курсу «Іноземна мова (німецька)»

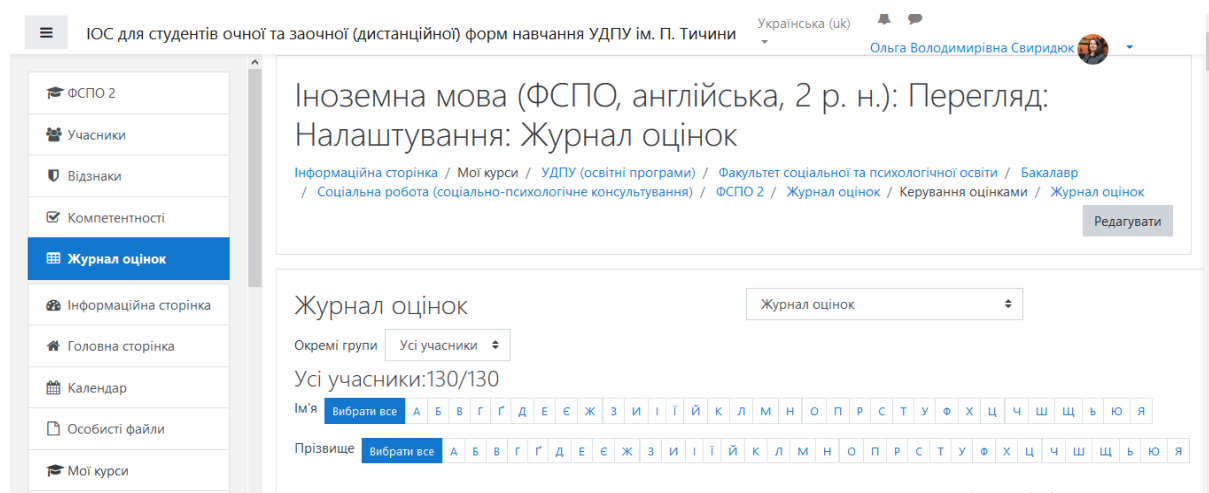

Рис. 3 Журнал оцінок курсу «Іноземна мова (англійська)»

При використанні платформи Moodle рекомендується обов'язково проводити тест із загальної комп'ютерної обізнаності студентів та за необхідності радити курси для покращення володіння комп'ютером загалом та користуванні онлайн-програмами зокрема. Розглядаючи інноваційні технології використання платформи Moodle, важливо зазначити, що головною проблемою є їхнє ефективне та правильне застосування, а робота викладача – ключовим компонентом. Варшауер та Мескілл (Warschauer & Meskill) відзначають, що основою успішного використання інноваційних технологій для вивчення англійської мови є людський фактор; адже сама платформа Moodle не стимулює викладання чи вивчення, її ефективність полягає в активній та інтерактивній участі викладачів [10].

Так, Бейлор та Рітчі (Baylor and Ritchie) зазначають, що не залежно від ступеня доступності та простоти використання певної технології викладачі-адміністратори потребують додаткової підготовки, щоб максимізувати можливості навчання [11]. Саме тому доцільним є проведення семінарів щодо системи інформаційного середовища Moodle з технічної та педагогічної точок зору.

На сьогодні одним із найновіших інструментів змішаного навчання є **MyEnglishLab** – онлайн-додаток до традиційних паперових підручників (Cutting Edge, Academic Connections, Language Leader, Total English, Market Leader, English in Common, North Star, Top Notch, Speak Out) видавництва Pearson, що покликаний доповнити практичний курс англійської мови з метою збільшення обсягу навчального матеріалу, пропозиції завдань різного рівня складності, зняття труднощів у студентів у розумінні та практиці мови. Варто зауважити, що розробка MyEnglishLab зумовлена позицією авторського колективу щодо необхідності оволодіння студентами наступними ключовими аспектами: професійними і життєво важливими вміннями, комп'ютерною грамотністю, основними видами людської діяльності (комунікація, співпраця, критичне мислення та творчість) [12].

При викладанні дисципліни «Іноземна мова (англійська)» студентів спеціальностей «Психологія» та «Соціальна робота» факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини використовується

навчально-методичний комплекс (далі – НМК) «New Total English».

Тож онлайн-додаток MyEnglishLab, який йде у комплексі з НМК, пропонує низку інтерактивних видів діяльності, практичних завдань та контрольних робіт, що інтегруються з програмою практичного курсу англійської мови та допомагають підвищити мотивацію студентів до вивчення іноземної мови, залучити до навчального процесу.

Така сучасна платформа розроблена для вивчення англійської мови, мета якої мотивувати студентів вивчати англійську, а також забезпечення можливості для вивчення і удосконалення мови будь-де, будь-коли, лише з використанням телефону чи планшета. Більше того, студенти можуть виконувати завдання будь-де за умов наявності доступу до мережі Інтернет (вдома, у комп'ютерному класі, інтернет-кафе, на відпочинку тощо) [13].

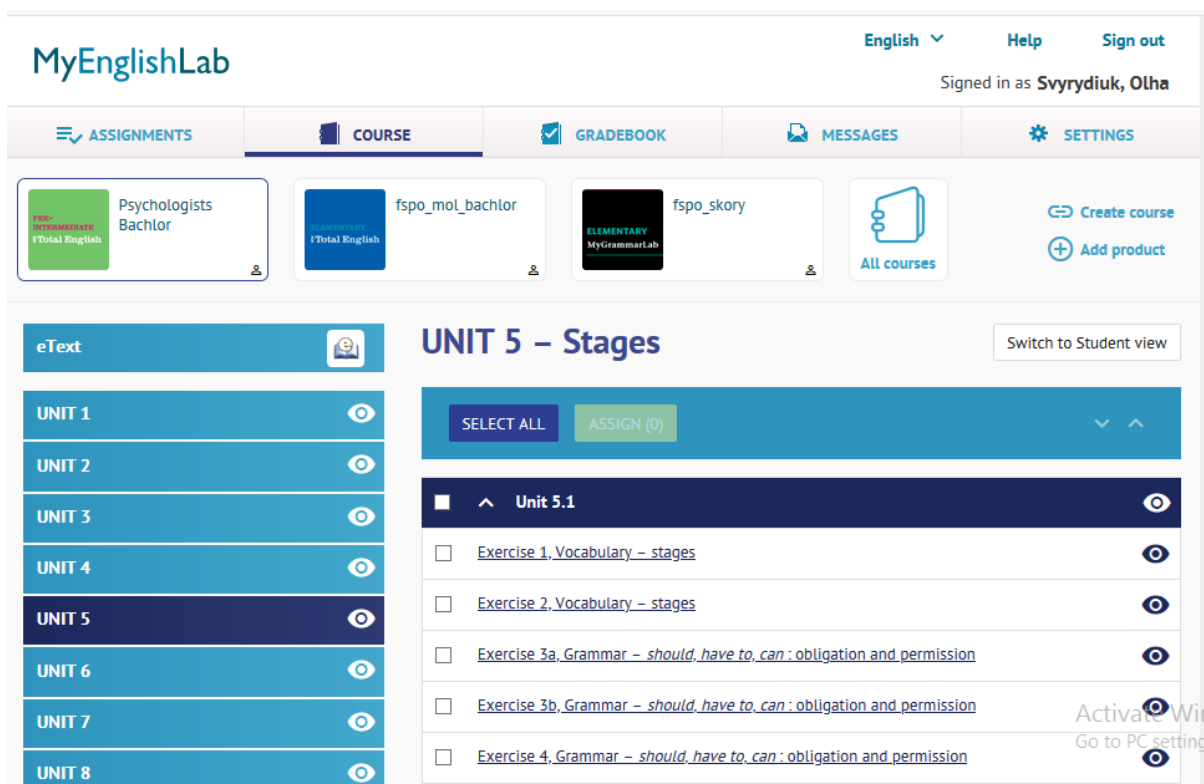

Рис. 4. Сторінка курсу New Total English з переліком модулів, тем та вправ до них на платформі MyEnglishLab

Позитивним моментом у запропонованих завданнях онлайн-додатка є поради, підказки та ключі, що скеровують студентів до відповідної довідкової сторінки з метою правильного виконання вправ. Такий підхід дає змогу студентам проаналізувати варіанти відповіді, а не тільки вгадувати їх. Додаток також передбачає автоматичне оцінювання навчальних досягнень студентів. Тому вони можуть бачити миттєві відгуки про свою роботу в щоденнику, а також стежити за власним прогресом у вивченні англійської мови.

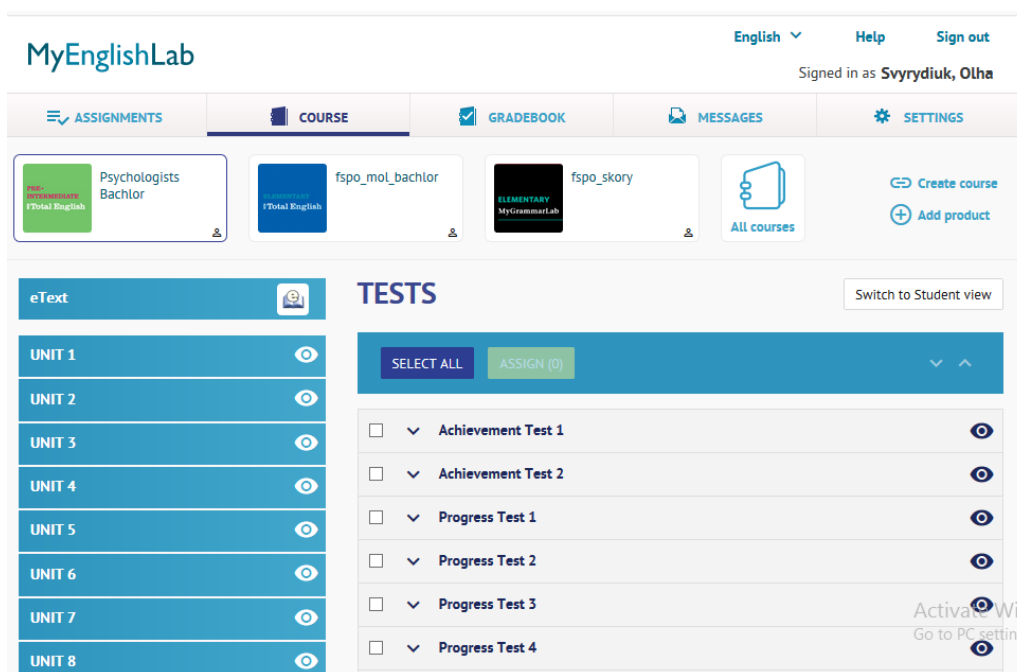

Рис. 5. Сторінка з різними видами тестів:
вступний, по темам та підсумковий на платформі MyEnglishLab

Разом з тим, успішність студентів висвітлюється автоматично у зведеній таблиці, тому викладач також отримує можливість перегляду досягнень як усієї групи, так і кожного студента зокрема.

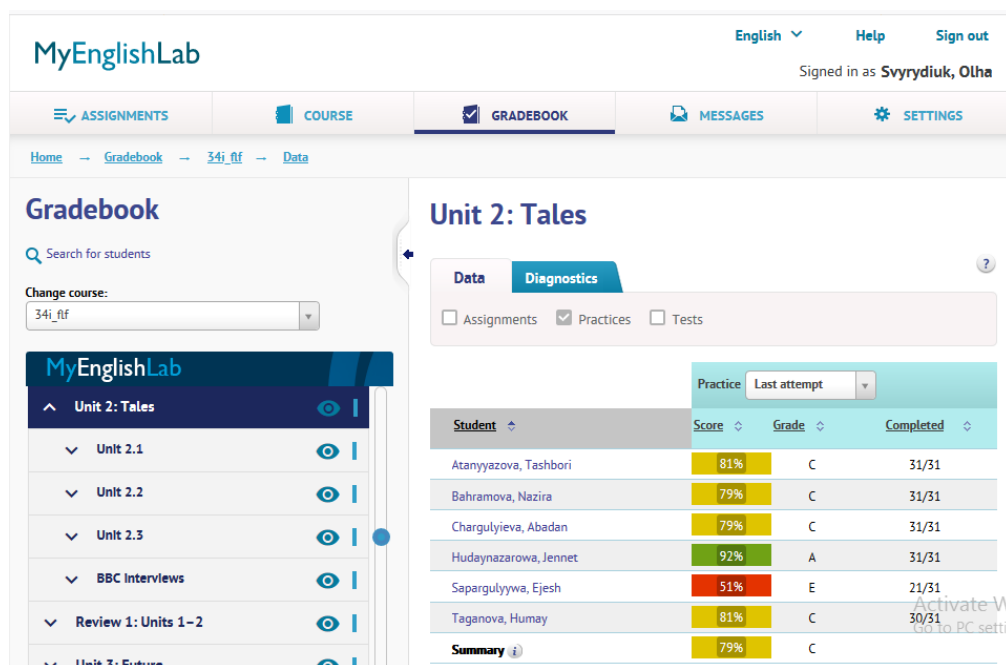

Рис. 6. Сторінка журналу оцінок групи на платформі MyEnglishLab

MyEnglishLab забезпечує викладача автоматичним звітом про типові помилки студентів, тобто педагог формує чітку картину про мовні труднощі кожного студента, тому, відповідно, він може виділити час для їхнього усунення на заняттях в аудиторії, підібрати вправи та завдання для запобігання повторення аналогічних помилок у майбутньому. Згідно з цим додатком викладачеві пропонується здійснювати підбір домашніх завдань як для усієї групи, так і для кожного окремого студента, орієнтуючись на різні потреби ефективного вивчення англійської мови. Педагог визначає кінцевий час та дату виконання домашнього завдання або дозволяє виконувати його у довільному темпі [9].

Перевагою використання цього онлайн-компонента у процесі вивчення практичного курсу англійської мови у ЗВО є можливість комунікації за допомогою MyEnglishLab, оскільки розроблена програма дозволяє студентам спілкуватися в режимі онлайн як з однокласниками, так і поза університетською аудиторією. Щодо викладача, то він також може відправляти короткі повідомлення студентам, листуватися з ними у мережі з метою інструкції або уточнення домашнього завдання, його керівництва, зауваження або інформування про зміни у розкладі, тобто організації та удосконалення навчального процесу з англійської мови.

Першочерговим завданням викладача англійської мови, що прагне модернізувати навчання шляхом використання вищезгаданого онлайн-доповнення до традиційного паперового підручника, є реєстрація та створення групи MyEnglishLab на сайті видавництва Pearson, залучення до неї студентів і спільна систематична, послідовна та цілеспрямована праця на основі цієї методики.

Загалом використання MyEnglishLab під час викладання практичного курсу англійської мови є корисним і має суттєві переваги як для викладачів, так і для студентів у навчальному процесі: MyEnglishLab мотивує навчання більше, ніж аудіо-та відеоматеріали; онлайн-доповнення є сучасним засобом навчання, оскільки відповідає інтересам і потребам студентів, пропонує автентичний і актуальний матеріал, що підвищує їх проінформованість щодо інших мов та культур, а присутність різноманітних типів вправ сприяє розвитку лінгвістичної та соціокультурної компетенцій студентів; використання онлайн-компонента дозволяє організувати ефективне навчання англійської мови за умов: чіткого формулювання завдань, конкретних вказівок щодо їх виконання; підбору матеріалу відповідно до потреб комунікації та компетенції студентів; раціонального розподілу часу та простору (викладач має змогу зекономити час для пояснення найсуттєвішого і найскладнішого матеріалу на занятті); можливість застосування індивідуального підходу.

Принцип індивідуалізації у комп'ютеризованому навчальному процесі з англійської мови «забезпечується наступними факторами: можливістю вибору індивідуального темпу роботи; індивідуальним способом керування навчальною діяльністю, застосуванням різних за ступенем складності завдань з можливістю переходу до більш складних чи, навпаки, більш простих варіантів роботи з програмою залежно від успішності результатів; наданням індивідуального набору засобів підтримки навчання (довідники, підказки, ключі); адаптацією форми навчального матеріалу до індивідуальних особливостей сприйняття інформації конкретним студентом» [8].

Онлайн-компонент відкриває можливості для творчості, оскільки під час формування домашнього завдання викладач стає автором і виконує певну методичну роботу: визначає цілі завдань, розробляє їх послідовність, складність; здійснює підбір

як для усієї групи, так і для окремих студентів; особливо важливим є відібраний викладачем матеріал, який орієнтується на конкретні цілі та завдання. Додатковий навчальний матеріал і завдання співвідносяться зі змістом підручника. Студенти отримують можливість виконувати їх автономно, перебуваючи у мережі, що сприяє розвитку самостійності, спонукає користуватися інформацією, що безпосередньо впливає на їхнє особисте і професійне становлення. Сучасна студентська молодь проводить більшість часу у віртуальному просторі (ігри у мережі, спілкування у соціальних мережах, пошук курсових, дипломних робіт, рефератів тощо), тому педагоги закладів вищої освіти отримують можливість скерувати їхнє перебування в Інтернеті у правильне русло шляхом вивчення англійської мови на основі використання запропонованої онлайн-складової, що сприятиме їхньому пізнавальному розвитку і буде професійно корисним [7].

Поєднання очного та заочного навчання з використанням сучасних інтернет технологій, користуючись MyEnglishLab, дає змогу викладачу: вести моніторинг успішності групи загалом та конкретних учнів, отримуючи перевірені програмою завдання, а також відстежувати процес навчання, користуючись онлайн-журналом, який також заповнюється програмою MyEnglishLab; спілкуватися з учнями (студентами) у режимі реального часу, встановлюючи терміни виконання завдань (з функцією нагадування), обираючи завдання для всієї групи чи для окремого студента індивідуально та аналізуючи результати автоматично перевірених завдань; контролювати самостійну роботу учнів (студентів), бачити об'єктивний стан успішності засвоєння матеріалу, що вивчається; самостійно налаштовувати програму під свої потреби.

Використання MyEnglishLab дає змогу студенту: виконувати в режимі онлайн велику кількість завдань, спеціально розроблених до навчального курсу, з яким він працює; мати у своєму розпорядженні бібліотеку навчальних матеріалів та інтерактивних вправ; використовувати відео- та аудіоматеріали для самостійного навчання; отримувати детальні звіти після автоматичної перевірки своїх завдань, що суттєво допомагає бачити, аналізувати та виправляти свої помилки [5].

Завдяки використанню інноваційних технологій у вивченні іноземної мови навчання стає більш орієнтованим на студентів та часово-ефективним. Віртуальні навчальні середовища максимізують взаємодію та співробітництво, зацікавленість у навчанні та отриманні нової інформації. Використовуючи платформу Moodle або MyEnglishLab для викладання іноземної мови, викладачі можуть створити середовище для безперервного навчання з необмеженими можливостями контролю, внесення змін, архівування, перегляду тощо, а найголовніше – для тісної взаємодії студентів з викладачем. Для плідної роботи та досягнення поставлених результатів важлива технічно-комп'ютерна підготовка як викладачів, так і студентів. Отже, рекомендується проведення тренінгів та семінарів для підвищення професійного рівня викладачів іноземних мов, що адмініструють Moodle-курси, та студентів, що їх використовують.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку вбачаємо в аналізі результативності сприйняття та реакції студентів щодо використання цієї платформи для вивчення іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахмат Л. В., Бабакіна О. О. Використання платформи Moodle для вивчення англійської мови. *Наукові записки кафедри педагогіки. Випуск XXXVII*. 2014. С. 43–50.
2. Дербя Т. Дистанційне навчання школярів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2009. № 5(13).

- С. 1–14. URL: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>
3. Інформаційно-освітнє середовище для студентів очної та заочної (дистанційної) форм навчання. URL: <https://dls.udpu.edu.ua>
 4. Кушмар, Л., Колот, Л. Myenglishlab як одна з інноваційних платформ змішаного навчання. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов.* 2019. № 89. С. 52–58. URL: <https://doi.org/10.26565/2227-8877-2019-89-08>
 5. Нові можливості вивчення англійської у форматі Blended Learning! URL: <http://www.dinternal.com.ua/news/myenglishlab/>
 6. Триус Ю. В., Герасименко І. В., Франчук В. М. Система електронного навчання ВНЗ на базі MOODLE: метод. посіб. Черкаси: ЧДТУ, 2013. 220 с.
 7. Сучасний електронний ресурс для MyEnglishLab як частина традиційного паперового підручника англійською мовою. URL: <https://oxanakhomyshak.blogspot.com/2017/12/t-t.html>
 8. Сучасний електронний ресурс для навчання англійської мови «MyEnglishLab». URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/news-1-525-6812-suchasniy-elektronniy-resurs-dlya-navchannya-angliyskoi-movi-my-english-lab>
 9. Ismail Fayed. Moodle as a Supporting VLE in ESL Secondary Education. URL: <http://elexforum.hbmeu.ac.ae/Moodle.pdf.2>
 10. Kazunori Nozawa. To Moodle or not to Moodle: Can It Be an Ideal e-Learning Environment? URL: http://www.ps.ritsumei.ac.jp/assoc/policy_science/183/183_19_nozawa.pdf
 11. Osman Z. Barnawi. Use Your Noodle to Learn Moodle. URL: http://www.itdl.org/Journal/Dec_09/article05.htm
 12. Sabat S. MyEnglishlab as an effective component of blended learning approach in English language teaching. *Молодий вчений.* 2020. 3(79). С. 158–162. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-3-79-35>
 13. Vymetalkova D., Milkova E. Experimental Verification of Effectiveness of English Language Teaching Using MyEnglishLab. 2019. URL: <https://www.mdpi.com/journal/sustainability/> (accessed on February 2, 2020).

REFERENCES

1. Bakhmat, L. V., Babakina, O. O. (2014). Using the Moodle platform to learn English. *Scientific notes of the department of pedagogy*, 38, 43–50 [in Ukrainian].
2. Derba, T. (2009). Distance learning of schoolchildren. *Information technologies and teaching aids*, 5(13), 1–14. URL: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html> [in Ukrainian].
3. Information and educational environment for full-time and part-time (distance) students. URL: <https://dls.udpu.edu.ua> [in Ukrainian].
4. Kushmar, L., Kolot, L. (2019). Myenglishlab as one of the innovative blended learning platforms. *Bulletin of VN Karazin KhNU. Series: Foreign Philology. Methods of teaching foreign languages*, 89, 52–58. URL: <https://doi.org/10.26565/2227-8877-2019-89-08> [in Ukrainian].
5. New opportunities in learning English in Blended Learning format! URL: <http://www.dinternal.com.ua/news/myenglishlab/> [in Ukrainian].
6. Tryus, YU. V., Herasymenko I. V., Franchuk V. M. (2013). MOODLE-based university e-learning system. Cherkasy: ChDTU [in Ukrainian].
7. A modern electronic resource for MyEnglishLab as part of a traditional paper textbook in English. URL: <https://oxanakhomyshak.blogspot.com/2017/12/t-t.html> [in Ukrainian].
8. Modern electronic resource for learning English “MyEnglishLab”. URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/news-1-525-6812-suchasniy-elektronniy-resurs-dlya-navchannya-angliyskoi-movi-my-english-lab> [in Ukrainian].
9. Ismayil Fayyed. Moodle as a Supporting VLE in ESL Secondary Education. URL: <http://elexforum.hbmeu.ac.ae/Moodle.pdf.2>
10. Kazunori Nozawa. To Moodle or not to Moodle: Can It Be an Ideal e-Learning Environment? URL: http://www.ps.ritsumei.ac.jp/assoc/policy_science/183/183_19_nozawa.pdf
11. Osman, Z. Barnawi. Use Your Noodle to Learn Moodle. URL: http://www.itdl.org/Journal/Dec_09/article05.htm
12. Sabat, S. (2020). MyEnglishlab as an effective component of blended learning approach in English language teaching. *Young scientist*, 3(79), 158–162. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-3-79-35>
13. Vymetalkova, D., Milkova, E. (2019). Experimental Verification of Effectiveness of English Language Teaching Using MyEnglishLab. URL: <https://www.mdpi.com/journal/sustainability>